

תכנית עבודה לשנת ההערכה

פרוט המחקרים שנערכו במכון בשנת ההערכה, כהגדרתה ב'תיקון הרוחב להקדמת שנת ההערכה' (*):

- 1) בין התאריכים 1 בינואר 2022 ועד 31 בדצמבר 2022
- 2) בין התאריכים 1 באוקטובר 2022 ועד 30 בספטמבר 2023

בהתאם ל'תיקון הרוחב להקדמת שנת ההערכה' שמקדם מינהל התרבות בימים אלה (מבחינים לחלוקת כספי תמיכות של משרד התרבות והספורט במוסדות תרבות לשנת – 'שנת הערכה' *)
(31.12.22 שנת ההערכה' הינה שנה קלנדרית 2022 (1.1.22 עד' - 2024) התמיכות
 עם זאת, כהוראות מעבר לשנת התמיכה 2024, במקרים בהם מוסד לא יעמוד בתנאי הסף בשנה קלנדרית 2022, הרי שניתן יהיה להתייחס לשנת ההערכה, כפי שמופיעה במבחני התמיכה המקוריים.

לפיכך, על כל המוסדות למלא השנה שאלון זה על כל 4 טבלאותיו, עבור שתי התקופות האמורות מעלה, גם אם חלק מהנתונים חופפים

1. כאמור, חובה למלא שאלון זה עבור שתי התקופות האמורות מעלה (כל 4 הטבלאות).
2. שאלון זה כולל שני חלקים (א' ו-ב'):
 - חלק א' מתייחס לפרסומים שיצאו לאור בשנת ההערכה.
 - חלק ב' מתייחס לעבודות מחקר שעדיין בשלבי עבודה שונים, ואשר טרם ראו אור בשנת ההערכה.
3. יש לציין אך ורק פעילות מחקרית שהתבצעה במכון, ויצאה לאור על ידו בלבד (שם המכון מופיע על הפרסום כמוציא לאור וכבעל הזכויות הבלעדי).
4. לגבי הטור בו אתם מתבקשים לציין את שמות החוקרים שעבדו על המחקרים:
 1. יש לציין פעילות מחקרית שהתבצעה ע"י חוקרי המכון בלבד, ולא ע"י חוקרים שאינם רשומים בשאלון מס' 6 (מצבת החוקרים).
 2. יש לציין את כל שמות החוקרים שעבדו הן על פרסומים שיצאו לאור בשנת ההערכה, והן על עבודות מחקר שעדיין נערכת בשנת ההערכה!
 3. שמות החוקרים המופיעים בשאלון זה כעובדים על עבודות מחקר / פרסומים כלשהם – חייבים להופיע גם בפרסום עצמו, כאשר יצא / ייצא לאור. חייבת להיות התאמה מוחלטת בין שמות החוקרים המופיעים בשאלון, לבין שמות החוקרים בפרסומים. לפיכך, במקרה בו דווח בעבר שמו של חוקר מסוים, כמי שעובד על עבודת מחקר המופיעה בשאלון זה – יש לציין בטור החוקרים העובדים על עבודת המחקר, למרות שהוא לא מופיע בשאלון 6. יש לסמן כוכבית (*) ליד שמו, על מנת שניתן יהיה להבין שהוא כבר לא עובד במכון. כמו כן, יש לציין גם על הפרסום, לכשייצא לאור, כנדרש במבחני התמיכה.
 4. חובה לציין שם מלא (משפחה ופרטי) של כל החוקרים ע"פ סדר הא'-ב' של שם המשפחה.
 5. עקב בעיות שהתעוררו בשנים קודמות, יש להקפיד על ציון שם מלא (משפחה ופרטי) של כל החוקרים, באיות זהה למופיע בשאלון 6 ובשאר השאלונים. אי הקפדה על כך עלולה לפסול חוקר מלהימנות

במסגרת מצבת החוקרים של המכון, על כל המשתמע מכך. אין להוסיף תארים כלשהם לשמות החוקרים באף אחד מן השאלונים השונים (על מנת למנוע פגיעה בכבודם של החוקרים, בכותרות הטבלאות המתייחסות לשמות החוקרים מופיע התואר 'רבנים' המתייחס לכלל החוקרים הרשומים בטבלה).

5. אין לכלול בעבודות המחקר מהדורות חדשות / חוזרות של פרסומים מן העבר, בין במהדורת צילום ובין במהדורה של סידור מחדש, שאין בהן תוספות משמעותיות כלשהן. זאת, להבדיל ממהדורות חדשות הכוללות תוספות על הפרסומים המקוריים, אותן יש לציין באופן מפורט.

6. טבלאות אלה הינן תמצית פירוט הפעילות המחקרית. חובה לצרף לכל פרסום / עבודת מחקר הרשומה בטבלה דפים נפרדים:

1. עבור פרסום שיצא לאור: פירוט נרחב של העמודות בטבלה הרצ"ב: * תוכן הפרסום * תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים * עבודת המכון בהקשר אליו (עבודה מקורית, עצמאית, פילולוגית, פענוח וחקר כתב יד, חשיפת מקורות, ההדרה וביאורים). וכן: * עמודי שער * עמוד בו מופיע שם המכון המוציא לאור ובעל הזכויות השמורות * עמוד בו מופיעים שמות המחקרים * עמוד בו מופיע אזכור הקרדיט לתמיכת משרד התרבות והספורט * תוכן העניינים * חמישה עמודים לדוגמה מתוך הפרסום.

הערה: אין להגיש ספרים למינהל התרבות! במידת הצורך, על המכונים יהיה להמציא את פרסומיהם לעיון מינהל התרבות, אם וכאשר יתבקשו לעשות זאת.
2. עבור עבודת מחקר שטרם יצאה לאור: ככל המצוי ברשותכם, יש לצרף את כל המסמכים הנדרשים עבור פרסום שיצא לאור (כפי שפורט לעיל בסעיף 5א'). בנוסף לכך, יש לצרף גם דפי טיוטות המהווים דוגמה סבירה לצורכי הערכה וניקוד.

הערה: מכון מחקר תורני שעיסוקו העיקרי בעריכת סדרות המורכבות מיחידות מחקריות מרובות העומדות בפני עצמן, ואשר סיים בשנת ההערכה יחידה כזו, בהיקף אשר יכול להוות פרסום בפני עצמו, אך לא הוציאה לאור בשל הצורך המתבקש לחברה ליחידות נוספות (דוגמת פרקים בודדים מתוך מסכת שלמה; ערכי אנציקלופדיה; סימנים (פרקים) הלכתיים מתוך חלק שלם וכד') - יגיש טיוטה שלמה של יחידה זו, וינמק במכתב מצורף לשאלון זה את אי הוצאתה לאור בשנת ההערכה. כל זאת, בתנאי שבשנה שקדמה לשנת ההערכה יצא לאור פרסום של המכון באותה סדרה. שימו לב! טיוטה שלמה זו יש להגיש במהדורה אלקטרונית בלבד באמצעות כתובת הדוא"ל, zippigo@most.gov.il במהדורה קשיחה.

7. יש להסביר כל שינוי שנערך בעבודת מחקר / פרסום אשר דווחו על ידכם בשנים קודמות - ביחס לדיווחים אודותיהם בשנה זו (שינוי שם / מס' עמודים / תוכן / חוקרים / תאריך הוצאה לאור מתוכנן או קיים וכו'). יש לציין השינוי באופן ברור בטור המתאים בטבלה. אין די בציון עובדת השינוי בלבד - יש להסביר במפורט את מהות השינוי והסיבה לו.

8. יש לכתוב בטור המתאים את תאריך תחילת העבודה על עבודת המחקר. לעניין זה - 'תאריך תחילת עבודה', הכוונה למועד בו צוות חוקרים מוגדר החל לעבוד על המחקר.

9. בטורים 'שמות החוקרים-הרבנים שעבדו / עובדים על הפרסום / עבודת המחקר': במקרה בו חוקרים מסוימים הוחלפו / החליפו אחרים במהלך התקופה - חובה לציין הן את שמות החוקרים המחליפים והן את שמות החוקרים המוחלפים.

חובה למלא מספר קטלוגי של הפרסום כפי שמופיע בספריה הלאומית וכן את תאריך הגשת הפרסום לספריה הלאומית. במידה שבעת הגשת בקשת התמיכה עדיין אין מספר קטלוגי - חובה לצרף אסמכתא מתאימה המעידה על הגשת הפרסום לספריה הלאומית.

10. חובה למלא תאריך מדויק של הוצאה לאור של הפרסומים המוזכרים: חודש ושנה עבריים ולועזיים.

11. אופן הפצה: יש לציין באמצעות V אם הפרסום יצא לאור / ייצא לאור כספר בשנת ההערכה, כמאגר מידע, כאמצעי יישומי או במהדורה דיגיטלית בחינם - (בנוסף למהדורה רגילה). אם הפרסום יצא לאור במספר ערוצים - יש לציין זאת. לצורך ניקוד, ייספרו אך ורק פרסומים שהופצו לציבור במדיה דיגיטלית בשנת ההערכה.

12. ניתן כמובן להוסיף שורות לטבלאות, בעת הצורך, אך אין לשנות את מבנה הטבלה!

13. יש למלא את הטבלאות ונספחיהן באופן מדויק, מקצועי ומפורט, ולחתום בסופן, במקום המיועד לכך (עמוד 7)!

1. פרסומים שיצאו לאור בתאריכים 1.1.22 עד 31.12.22

מס'	שם הפרסום	מס' עמודים	שם המכון שביצע את הפעילות ומופיע על המחקר הפרסום כמוציא לאור ובבעל הזכויות השמורות	מס' עמודים	אופן הפצה: יש לסמן V במשבצות המתאימות	תאריך תחילת העבודה על הפרסום				תאריך הוצאה לאור				מהדורות דיגיטליות חינם של פרסומים שיצאו לאור בשנת ההערכה, והופצו במדיה הדיגיטלית בשנת ההערכה בלבד				תמצית תוכן הפרסום ותיאור עבודת המכון ביחס אליו	תמצית תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים	האם הפרסום הינו חדש, או שמא מהדורה נוספת? אם מחבר במהדור הנוסף, מספת, חובה לציין את סוג השינוי שנערך בין המהדור החדש, ואת המהדור הקודמת	האם צוין בכל עותקי הפרסום כי ניתנה תמיכתו של המשרד להוצאתו לאור? כן / לא	שמות החוקרים הרבנים שעבדו על הפרסום: חובה לציין שם משפחה ושם פרטי ע"פ סדר הא"ב של שם משפחה, באיות זהה לנכתב בשאלון 6		הסברים לשינויים: במידה שחל בפרסום בין הדיווח הקודם ואותו לדיווח החדש יש לציין זאת באופן ברור בסור זה, ולכתב את ההסבר המפורט לשינוי	
						(חובה לציין חודש ושנה לעזיים)		(חובה לציין חודש ושנה עבריים ולועזיים)		תאריך תחילת העבודה על הפרסום		תאריך הוצאה לאור		המספר / הגשה לפרסום	היכן פורסם	כן / לא	שנה					חודש	שם פרטי		שם משפחה
						ספ	ר	מא	גר	מא	גר	מא	גר												
6	פירוש מסכת כתובות בתלמוד הבבלי - כרך א	מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 997011498 673705171 מספר מדף בספרייה הלאומית: A 2022 11410	323	יד הרב ניסים	500	V				פברואר	2019	תמוז	תשפ"ב	7	2022	לא			ביאור מדעי לסוגיות מסכת כתובות בתלמוד הבבלי, כולל ניתוח פילולוגי של כתבי יד ונוסחים שונים.	מסייע להבנת הנוסחים השונים של המסכת ולתהליך עריכתה, חשוב לחוקרי התלמוד וללומדי ההלכה.	פרסום חדש	לא	ברודי*	ירחמיאל	

7	פירוש מסכת כתובות בתלמוד הבבלי - כרך ב	מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 997011498 673705171 מספר מדף בספריה הלאומית: A 2022 11410	474	יד הרב ניסים	500	V				פברואר	2019	תמוז	תשפ"ב	7	2022	לא				המשך ביאור מדעי לסוגיות נוספות במסכת כתובות, כולל השוואות לנוסחים מקבילים ופרשנות ראשונים.	תורם להבנת שיטות הפרשנות של הראשונים והשפעתם על הנוסח הבבלי, מחזק את הלמידה העיונית.	פרסום חדש	לא	ברודי*	ירחמיאל		
8	פירוש מסכת כתובות בתלמוד הבבלי - כרך ג	מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 997011498 673705171 מספר מדף בספריה הלאומית: A 2022 11410	388	יד הרב ניסים	500	V				פברואר	2019	תמוז	תשפ"ב	7	2022	לא				כרך נוסף בביאור מסכת כתובות, דן בסוגיות מורכבות ומספק כלים ללמידה מתקדמת.	מעמיק את הידע בסוגיות המורכבות של המסכת ומספק כלים ללמידה מתקדמת.	פרסום חדש	לא	ברודי*	ירחמיאל		
9	תרגום מקרא לערבית יהודית מגרבית - כרך א - פרקי מבוא	מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 997012194 770505171 מספר מדף בספריה הלאומית: A 432 2023	410	יד הרב ניסים וקרן משה דוד ועמליה רוזן	500	V				דצמבר	2018	כסליו	תשפ"ג	12	2022	לא				חיבור מקיף על תרגום מקרא לערבית יהודית מגרבית עם מבואות והסברים.	חשוב להבנת ההיסטוריה והתרבות של יהודי מרוקו והשפעתם על ספרות המקרא.	פרסום חדש	לא	משה*	בר אשר		
10	תרגום מקרא לערבית יהודית מגרבית - כרך ב - השרח לספרים בראשית, רות, שיר השירים, איכה ואסתר	מספר מדף בספריה הלאומית: A 2022 11410	357	יד הרב ניסים וקרן משה דוד ועמליה רוזן	500	V				דצמבר	2018	כסליו	תשפ"ג	12	2022	לא				המשך חיבור מקיף עם תרגומים והסברים לספרים ספציפיים במקרא.	משמר את מסורת התרגום היהודית ומסייע לחקר הספרות היהודית במרוקו.	פרסום חדש	לא	משה*	בר אשר		

			בר אשר	משה*	לא	פרסום חדש	מעשיר את המחקר בלשון הערבית היהודית והשפעתה על הבנת המקרא.	המשך סדרת התרגומים עם התמקדות בספרי שמות וויקרא.				לא	2022	12	תשפ"ג	כסליו	2018	דצמבר			V	500	יד הרב ניסים וקרן משה דוד ועמליה רוזן	317	מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 997012194 770505171 מספר מדף בספריה הלאומית: A 432 2023	תרגום מקרא לערבית יהודית מגרבית - כרך ג - השרת לספרים שמות ויקרא	11
			בר אשר	משה*	לא	פרסום חדש	מאפשר הבנה מעמיקה של הספרות החכמה במקרא דרך תרגום 'הודי' מגרבי.	כרך נוסף בסדרת התרגומים עם התמקדות בספרי חכמה במקרא.				לא	2022	12	תשפ"ג	כסליו	2018	דצמבר			V	500	יד הרב ניסים וקרן משה דוד ועמליה רוזן	332	מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 997012194 770505171 מספר מדף בספריה הלאומית: A 432 2023	תרגום מקרא לערבית יהודית מגרבית - כרך ד - משלי, איוב, קהלת השרת לספרים	12
			1. ברודי* 2. כהן* 3. שטמפר ירחמיאל 2. כרמיאל 3. יהודה צבי	כן	פרסום חדש	משמר את פרשנות הגאונים ומספק כלי חשוב לחקר ההלכה והפסיקה בתקופת הגאונים.	מהדורה מדעית של אוצר הגאונים למסכתות ע"ז והוריות, כולל פירוש והערות.				לא	2022	12	תשפ"ג	כסליו	2019	ינואר				V	500	יד הרב ניסים	397	מספר מדף בספריה הלאומית: A 2022 11410	אוצר הגאונים החדש' למס' ע"ז- הוריות	13

2. פרסומים שיצאו לאור בתאריכים 1.10.22 עד 30.9.23

מ' ס'	שם הפרסום	מס' עמודים	שם המכון שביצע את הפעילות המחקרית ומופיע על הפרסום כמוציא לאור וכבעל הזכויות השמורות	מס' עותקים שהודפסו	אופן הפצה: יש לסמן V במשבצות המתאימות				תאריך תחילת העבודה על הפרסום (חובה לציין חודש ושנה לועזיים)		תאריך הוצאה לאור (חובה לציין חודש ושנה עבריים ולועזיים)				מהדורות דיגיטליות חינם של פרסומים שיצאו לאור בשנת ההערכה, והופצו במדיה הדיגיטלית בשנת ההערכה בלבד				תמצית תוכן הפרסום ותיאור עבודת המכון ביחס אליו	תמצית תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים (חובה לצרף תוכן מפורט ומדויק בדפים נפרדים!)	האם הפרסום היום חדש, או שמא מהדורה נוספת? אם מדובר במהדורה נוספת, חובה לציין את סוג השינוי שנערך בין המהדורה ואת שנת ה"ל"ל של המהדורה הקודמת	האם צוי בב"ל עותק חדש או שמא מהדורה נוספת? אם מדובר במהדורה נוספת, חובה לציין את סוג השינוי שנערך בין המהדורה ואת שנת ה"ל"ל של המהדורה הקודמת	שמות החוקרים הרבנים שעבדו על הפרסום: חובה לציין שם משפחה ושם פרטי ע"פ סדר הא"ב של שם משפחה, באיות זהה לנכתב בשאלון 6 שימו לב: חובה על שמות החוקרים הללו להופיע במלואם על הפרסום שיצא לאור	הסברים לשינויי ס': במידה שחל שינוי כלשהו בפרסום בין הדיווח הקודם אודותיו לדיווח הנוכחי - יש לציין זאת באופן ברור בטור זה, ולכתוב את ההסבר המפורט לשינוי		
					מ	א	ג	ר	חודש	שנה	חודש	שנה	חודש	שנה	חודש	שנה	חודש	שנה								
14	סוגיית חסורי מחסר א בתלמוד הבבלי	416	בית ההוצאה של מרכז מורשת י"ד הרב ניסים	504	V				דצמבר	2021	אלול	תשפ"ג	ספטמבר		2023	ל				מחקר מקיף על סוגיית "חסורי מחסר" בתלמוד הבבלי, כולל ניתוח פילולוגי של מקורות ומסמכים.	מסייע להבנת השיטה הפרשנית של "חסורי מחסר" והשפעתה על לימוד התלמוד והפסיקה.	חדש פרסום	לא	ליפשיץ*	ברכיהו	

15	קונטרס תשובה: אסיפת תשובות עניין מומר שחזר ליהדות ושאלת	מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 99701250076900 5171 מספר מדף בספריה הלאומית: A 2023 11270	250	58	V				ינואר	2022	אלול	תשפ"ג	ספטמבר	2023	לא				אסופת תשובות הלכתיות מחכמי ישראל על סוגיית מומר שחזר ליהדות, כולל מומרים ששבו ליהדות.	מספק הבנה מעמיקה של היחס ההלכתי והחברתי כלפי מומרים ששבו ליהדות.	חדש פרסום	לא	ביטון	אברהם		
16	תנאים בקידוש ין ובנישו אין	מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 99701257937190 5171 מספר מדף בספריה הלאומית: A 2023 12325	361	400	V				דצמבר	2021	חשוון	תשפ"ד	נובמבר	2023	לא				חיבור הלכתי על תנאים בהליך הקידושין והנישואין, כולל ניתוח מקורות ראשוניים ובירור הלכתי מעמיק.	חשוב להבנת ההלכות והפסיקה הקשורות לתנאים בנישואין, מסיע לרבנים וללומדי הלכה.	חדש פרסום	כן	גולן	יעקב		
17	פרק אלו נערות	מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 99701268986570 5171 מספר מדף בספריה הלאומית: A 2024 2382	240	500	V				אוקטובר	2021	כסלו	תשפ"ד	דצמבר	2023	לא				מחקר מקיף על פרק "אלו נערות" בתלמוד הבבלי, כולל ניתוח משפטי והלכתי של הסוגיות המרכזיות.	תורם להבנת הדינים וההלכות הקשורות לנערות ולנישואין, מועיל ללומדי התלמוד ולהלכה.	חדש פרסום	לא	ליפשיץ*	ברכיהו		

ב1. עבודות מחקר שמצויות בהליכי עבודה, אך טרם יצאו לאור – בתאריכים 1.1.22 עד 31.12.22

מס'	שם עבודת המחקר	מס' עמודים מתוכן	שם המכון שביצע את הפעילות המחקרית ושיופיע על הפרסום כמוציא לאור וכבעל הזכויות השמורות	מס' עותקים שיודפסו	אופן הפצה מתוכן: יש לסמן V במשבצות המתאימות			תאריך תחילת העבודה על הפרסום		תאריך מתוכן של הוצאה לאור		האם הפרסום הינו חדש, או שמא מהדורה נוספת?	האם יצוין בכל עותקי הפרסום כי ניתנה תמיכתו של המשרד להוצאתו לאור? / לא	שם משפחה		שם פרטי	הסברים לשינויים:
					ספר	מאגר מידע	אמצעי יישומי	חודש	שנה	שנה עברית	שנה לועזית						
18																	

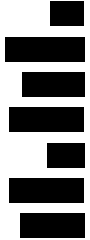
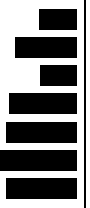
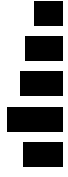
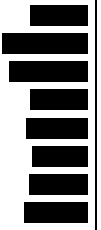
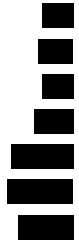
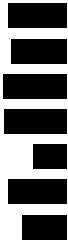
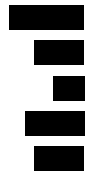
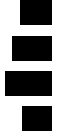
																		המאבק	19

																	24

2ב. עבודות מחקר שמצויות בהליכי עבודה, אך טרם יצאו לאור – בתאריכים 1.10.22 עד 30.9.23

מס'	שם עבודת המחקר	מס' עמודים מתוכן	שם המכון שביצע את הפעילות המחקרית ושיופיע על הפרסום כמוציא לאור וכבעל הזכויות השמורות	מס' עותקים שיוודפסו	ספר	מאגר מידע	אופן הפצה מתוכן: יש לסמן V במשבצות המתאימות	תאריך תחילת העבודה על הפרסום		תאריך מתוכנן של הוצאה לאור		תמצית תוכן הפרסום ותיאור עבודת המכון ביחס אליו	תמצית תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים	האם הפרסום הינו חדש, או שמא מהדורה נוספת? אם מדובר במהדורה נוספת, נא לציין את סוג השינוי שנערך בין המהדורות, ואת שנת הו"ל של המהדורה הקודמת	האם יצוין בכל עותקי הפרסום כי ניתנה תמיכתו של המשרד להוצאתו לאור? כן / לא	שמות החוקרים הרבנים שעבדו על הפרסום: חובה לציין שם משפחה ושם פרטי ע"פ סדר הא"ב של שם משפחה, באיות זהה לנכתב בשאלון 6		הסברים לשינויים:
								חודש	שנה	שנה עברית	שנה לועזית					שם פרטי	שם משפחה	
18																		

				     														19
																		
																		
																		

																		23
																		
																		
																		
																		

					הרמב"ם.													
																		28

יש לסמן ✓ במשבצת הבאה:

V רצ"ב דפים נוספים, ובהם פירוט: תוכן כל פרסום / עבודת מחקר המופיעים בטבלאות + תרומתם למחקר התורני ולציבור הלומדים + פירוט עבודת המכון ביחס אליהם.

בנוסף, רצ"ב עבור כל פרסום שיצא לאור וכן טיוטות עבור עבודות מחקר הנמצאות בשלבי עבודה:

שימו לב: אין לצרף יותר דפים מהנדרש.

V צילום עמוד שער.

V צילום עמוד בו מופיע שם המכון שביצע את עבודת המחקר והוציאה לאור ובעל הזכויות הבלעדי.

V צילום עמוד בו מופיעים שמות המחברים (החוקרים) שעבדו על הפרסום.

V צילום עמוד בו מופיע / יופיע כי הפרסום יצא / ייצא לאור בתמיכת משרד התרבות והספורט.

V צילום עמוד תוכן העניינים.

V צילום **חמישה** עמודים מתוך הפרסום / צילום דפי טיוטות מפורטים, באופן שיספק לצורך הערכה / טיוטת יחידה שלמה למכוני מחקר העוסקים בהוצאת סדרות, בתוספת נימוק לאי

הוצאתה לאור בשנת ההערכה. שימו לב כי טיוטת היחידה השלמה תצורף במהדורה אלקטרונית בלבד, לכתובת הדוא"ל zippigo@most.gov.il

הריני מצהיר בזאת על נכונות הפרטים שמולאו בשני חלקי השאלון, ועל צירוף כל הנספחים המבוקשים

חתימת מנהל המכון _____

שם מנהל המכון יצחק בן דוד

פרסומים שיצאו לאור בתאריכים 1.1.22 עד 31.12.22

6. פירוש מסכת כתובות בתלמוד הבבלי - כרך א

הוצאה לאור: 7/2022 (מצ"ב הוכחה על שנת הוצאה לאור ב2022)

עותקים: **500** עמודים: כרך ראשון. יד + 309 עמודים

מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 997011498673705171

מספר מדף בספרייה הלאומית: A 11410 2022

החוקרים המשתתפים:

פרופ' ירחמיאל ברודי

ד"ר אברהם שמאע - עריכה לשונית

חנן בניהו - ליווי מדעי

● פירוט נרחב של התוכן המפורט

ביאור מדעי של סוגיות התלמוד הבבלי מסכת כתובות פרקים א-ב.

בראש הספר מבוא מקיף, הדין בסוגיות יסוד בחקר התלמוד:

(א) לאופיו של התלמוד - תוך ניתוח שימוש של התלמוד הבבלי במקורות התנאיים ובדברי האמוראים ומשמעותו של 'סתם התלמוד', שהמחבר מתמודד בו כנגד החוקרים (כגון פרופ' דוד הלבני ופרופ' ש"י פרידמן) הנוטים לייחס את כל ה'סתמות' שבתלמוד לתקופה המאוחרת מתקופת האמוראים.

(ב) נוסחי מסכת כתובות - ניתוח מאפייניהם של עדי הנוסח של המסכת, כתבי יד, דפוסים עתיקים, קטעי הגניזה והבאות בספרי הגאונים והראשונים - הבדלים והיחסים ביניהם.

(ג) ההגהות האשכנזיות לתלמוד - המחבר בוחן את הנוסחאות שתמכו בהן רש"י, הריב"ן ובעלי התוספות, משווה אותן לשאר עדי הנוסח, ודן בשאלה האם הן משקפות מסורת טקסטואלית קדומה או נובעות מסברא ושיקול דעת חדשני.

● פירוט תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים

פירושו המדעי של פרופ' ברודי הוא חידוש עצום בעולם המחקר התלמודי.

(א) לראשונה יש כאן ביאור מדעי שלם למסכת שלימה מהתלמוד, שדן בכל סוגיא וסוגיא, ומנתח כל סוגיא תוך שימוש הן בפרשנותם של גאונים וראשונים, הן תוך עיון במכלול עדי הנוסח והמקבילות בספרות חז"ל והן בכלי הניתוח המחקריים.

(ב) המחבר הולך בעקבות הראשונים בחותרו להגיע לפירוש דברי התנאים והאמוראים, כשלא אחת הוא מציע פירושים מקוריים ומחודשים. אך הוא שואל גם את השאלות המחקריות - על דרכי שימושם של החכמים והעורכים במקורות שהיו לפנייהם ושיקולי סידור הסוגיא ועריכתה. יש כאן שילוב מיטבי של למדנות המסורתית עם מחקר מדעי ביקורתי.

(ג) אין המחבר 'נעול' על גישה השואפת למצוא שיטה כוללנית להסברת דרכי הלימוד והעריכה של התלמוד, אלא מנתח כל סוגיה וכל אמירה בפני עצמה, שואל את השאלות הפרשניות והמחקריות ומנסה להציע את התשובה הפרטנית המתאימה יותר לאותה סוגיא. - הלומד נכנס עם החוקר ל'מעבדה' ומשתתף איתו ב'ניסויים' שמהם עשויות לצמוח 'תיזות' כוללניות מבוססות.

(ד) אך אין המחבר מסתפק בביאור מדעי פרטני לכל סוגיא. הוא מגיע לדיון כולל בשאלות היסוד של המחקר התלמודי במבוא המקיף (בן 164 עמודים!). יש כאן בעצם מבוא כולל לתלמוד הבבלי, שבו משיב המחבר לשאלות היסוד של דרכי הלימוד והעריכה של דברי התנאים, האמוראים והסתמות שבתלמוד, וניתוח עדי הנוסח והיחסים שביניהם.

לסיכום - שני ספרים נפתחים לפנינו: (ביאור למדני-מדעי על כל סוגיא שבמסכת. (ב) תשתית למבוא כולל לתלמוד הבבלי, המבוסס על העיון הפרטני במסכת זו!

(בזאת דומה דרכו של פרופ' ברודי לדרכו של פרופ' מ' בר-אשר ב'תרגום המקרא לערבית יהודית מגרבית', שאף הוא כולל דיון פרטני רב-תחומי בכל פסוק ופסוק, המובילים למבוא מקיף ויסודי המסכם את תוצאות העיון הפרטני!)

● סוג העבודה: עבודה מקורית, עצמאית, פילולוגית, פענוח וחקר כתב יד, חשיפת מקורות, ההדרה וביאורים.

עבודה מקורית עצמאית, הכוללת ניתוח פילולוגי, ביאור למדני-מדעי, חשיפת מקורות וחקר כתבי יד!

7. פירוש מסכת כתובות בתלמוד הבבלי - כרך ב

הוצאה לאור: 7/2022 (מצ"ב הוכחה על שנת הוצאה לאור 2022)

עוֹתָקִים: 500 עמודים: ד עמודים + עמודים 411-831

מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 997011498673705171

מספר מדף בספרייה הלאומית: A 11410 2022

החוקרים המשתתפים:

פרופ' ירחמיאל ברודי- מחבר

ד"ר אברהם שמאע - עריכה לשונית

חנן בניהו - ליווי מדעי

- פירוש נרחב של התוכן המפורט
ביאור מדעי לפרקים ג-ז של התלמוד הבבלי למסכת כתובות
- פירוש תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים
[כנ"ל בכרך א](#)
- סוג העבודה: עבודה מקורית, עצמאית, פילולוגית, פענוח וחקר כתב יד, חשיפת מקורות, ההדרה וביאורים
[כנ"ל בכרך א](#)

8. פירוש מסכת כתובות בתלמוד הבבלי - כרך ג

הוצאה לאור: **7/2022** (מצ"ב הוכחה על שנת הוצאה לאור ב2022)
 עותקים: 500 עמודים: כרך שלישי. ד עמודים + עמודים 833-1200
 מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 997011498673705171
 מספר מדף בספרייה הלאומית: A 11410 2022
החוקרים המשתתפים:

- פירוש נרחב של התוכן המפורט
פירוש למדני-מדעי לפרקים ח-יב של מסכת כתובות בתלמוד הבבלי.
- פירוש תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים
[כנ"ל בכרך א](#)
- סוג העבודה: עבודה מקורית, עצמאית, פילולוגית, פענוח וחקר כתב יד, חשיפת מקורות, ההדרה וביאורים
[כנ"ל בכרך א](#)

9. תרגום המקרא לערבית יהודית מגרבית - כרך א - פרקי מבוא

הוצאה לאור: **12/2022** עותקים: 500 עמודים: 410

מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 997012194770505171

מספר מדף בספרייה הלאומית: A 432 2023

החוקרים המשתתפים:

פרופ' משה בר-אשר - מחקר וההדרה

פרופ' מאיר בר-אשר - ייעוץ מדעי

חנן בניהו - ליווי מדעי

● פירוט נרחב של התוכן המפורט

חיבור מקיף על חרגום המקרא לערבית יהודית (השרח) שבאמצעותו לימדו יהודי מרוקו את המקרא לתלמידים. בכרך א: פרקי מבוא, על אופיו של ה'שרח', מקורותיו הפרשניים ומסורות הלשון המשתקפות בו. בכרכים ב-ג מהדורה מדעית של ה'שרח' לחלק מספרי המקרא: בראשית, שמות, ויקרא, משלי, איוב וחמש המגילות. המחבר, פרופ' משה בר-אשר, הוא חוקר הלשון העברית ולשונות היהודים. מכהן כראש הוועדה האקדמית של יד הרב נסים וכנשיא האקדמיה ללשון העברית והוא חתן 'פרס ישראל'.

● פירוט תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים

תרומתו של החיבור היא:

(א) לחקר המדרש ופרשנות המקרא - מסורת התרגום 'שרח' של יהודי צפון אפריקה שמרה אוסף עצום של חומר פרשני ומדרשי, הן מפרשנים, מדרשים ותרגומים קדומים והן רעיונות פרשניים או דרושיים מקוריים של חכמים ומלמדים מקומיים. המחבר והמהדיר חושף בהערותיו ובמבוא המקיף את המקורות הפרשניים השונים שבאו לביטוי ב'שרח'

(ב) לחקר עולמם התרבותי של יהודי צפון אפריקה - מנהגיהם, השקפת עולמם, הכרת המקורות התורניים והספרותיים שעמדו לרשותם ועיצבו את עולמם התרבותי. המחבר והמהדיר עוקב בהערותיו ובמבוא המקיף אחר המאפיינים התרבותיים הבאים לביטוי ב'שרח'.

(ג) לחקר הלשון הערבית היהודית המגרבית - התרגומים השונים שנהגו במקומות שונים בצפון אפריקה, מלמדים על ניביה השונים של הלשון הערבית היהודית, על התפתחויות ועל תופעות לשוניות ייחודיות שצמחו בלשון הערבית היהודית במהלך הדורות. המחבר והמהדיר, כחוקר מובהק של הלשון העברית והערבית - עומד בהערותיו ובמבואו המקיף על המאפיינים הלשוניים הבאים לביטוי ב'שרח'.

(ד) לחקר הלשון הערבית המגרבית בכלל - התופעות הלשוניות של הערבית המגרבית היהודית - מלמדות גם על התפתחותה של הערבית המגרבית בכללה, ועל יחסי הגומלין שהיו בין שפת הדיבור של היהודים לבין שפת הדיבור של שכניהם המוסלמים.

(ה) שימורו וההדרתו המדעית של טקסט פרשני-חינוכי שעבר במסורות שבעל פה שעברו מפה לאוזן ולא הועלו על הכתב. יש כאן מפעל שאין ערוך לחשיבותו של הצלת מסורת לשונית פרשנית וחינוכית, שימורה לדורות והנגשתה לעיון ומחקר.

(ו) חשיבות יתירה יש בהשוואה שעורך המחבר והמהדיר לאור כל החיבור בין ה'שרח' המוהדר כאן שהוא ממסורת תאפילת ותודגה שבדום מרוקו לבין 'שרח'ים מקבילים מפאס וממכנאס, שהמשותף והמפריד שביניהם מלמדנו רבות על עולמם התרבותי והלשוני של יהודי צפון אפריקה לגוניהם ולדורותיהם.

● סוג העבודה: עבודה מקורית, עצמאית, פילולוגית, פענוח וחקר כתב יד, חשיפת מקורות, ההדרה וביאורים

(א) שימור טקסט שעבר במסורת בעל פה והעלאתו אל הכתב בצורה מדויקת וביקורתית. (ב) עבודה פילולוגית - החושפת את מקורותיו הלשוניים והפרשניים. (ג) השוואה בין הטקסט המוהדר למסורות ולטקסטים מקבילים. (ד) ההדרה, ציון מקורות וביאורים ומפתחות מפורטים. (ה) מבוא מקיף - הכולל ספר שלם! המהווה מחקר יסוד לכל ספרות התרגום הערבי יהודי מגרבי למקרא, שיצאה ושעתידה לצאת לאור. בו מתבררים מאפייניה הלשוניים, הפרשניים, המחשבתיים והתרבותיים.

10. תרגום המקרא לערבית יהודית מגרבית - כרך ב - השרח לספרים בראשית, רות, שיר השירים, איכה ואסתר

הוצאה לאור: **12/2022** עותקים: 500 עמודים: 358

מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 997012194770505171

מספר מדף בספרייה הלאומית: A 432 2023

החוקרים המשתתפים:

פרופ' משה בר-אשר - מחקר וההדרה

פרופ' מאיר בר-אשר - ייעוץ מדעי

חנן בניהו - ליווי מדעי

● פירוט נרחב של התוכן המפורט

חיבור מקיף על חרגום המקרא לערבית יהודית (השרח) שבאמצעותו לימדו יהודי מרוקו את המקרא לתלמידים. בכרך א: פרקי מבוא, על אופיו של ה'שרח', מקורותיו הפרשניים ומסורות הלשון המשתקפות בו. בכרכים ב-ג מהדורה מדעית של ה'שרח' לחלק מספרי המקרא: בראשית, שמות, ויקרא, משלי, איוב וחמש המגילות. המחבר, פרופ' משה בר-אשר, הוא חוקר הלשון העברית ולשונות היהודים. מכהן כראש הוועדה האקדמית של יד הרב נסים וכנשיא האקדמיה ללשון העברית והוא חתן 'פרס ישראל'.

● פירוט תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים

כנ"ל בכרך א

- סוג העבודה: עבודה מקורית, עצמאית, פילולוגית, פענוח וחקר כתב יד, חשיפת מקורות, ההדרה וביאורים.

[כנ"ל בכרך א](#)

11. תרגום מקרא לערבית יהודית מגרבית - כרך ג - השרת לספרים שמות ויקרא

הוצאה לאור: **12/2022** עותקים: 500 עמודים: 317

מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 997012194770505171

מספר מדף בספרייה הלאומית: A 432 2023

החוקרים המשתתפים:

פרופ' משה בר-אשר - מחקר וההדרה

פרופ' מאיר בר-אשר - ייעוץ מדעי

חנן בניהו - ליווי מדעי

- פירוט נרחב של התוכן המפורט

חיבור מקיף על חרגום המקרא לערבית יהודית (השרח) שבאמצעותו לימדו יהודי מרוקו את המקרא לתלמידים. בכרך א: פרקי מבוא, על אופיו של ה'שרח', מקורותיו הפרשניים ומסורות הלשון המשתקפות בו. בכרכים ב-ג מהדורה מדעית של ה'שרח' לחלק מספרי המקרא: בראשית, שמות, ויקרא, משלי, איוב וחמש המגילות. המחבר, פרופ' משה בר-אשר, הוא חוקר הלשון העברית ולשונות היהודים. מכהן כראש הוועדה האקדמית של יד הרב נסים וכנשיא האקדמיה ללשון העברית והוא חתן 'פרס ישראל'.

- פירוט תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים

[כנ"ל בכרך א](#)

- סוג העבודה: עבודה מקורית, עצמאית, פילולוגית, פענוח וחקר כתב יד, חשיפת מקורות, ההדרה וביאורים

[כנ"ל בכרך א](#)

12. תרגום מקרא לערבית יהודית מגרבית - כרך ד - השרת לספרים משלי, איוב, קהלת

הוצאה לאור: **12/2022** עותקים: 500 עמודים: 332

מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 997012194770505171

מספר מדף בספרייה הלאומית: A 432 2023

החוקרים המשתתפים: כנ"ל בכרך א

- **פירוט נרחב של התוכן המפורט**

חיבור מקיף על חרגום המקרא לערבית יהודית (השרח) שבאמצעותו לימדו יהודי מרוקו את המקרא לתלמידים. בכרך א: פרקי מבוא, על אופיו של ה'שרח', מקורותיו הפרשניים ומסורות הלשון המשתקפות בו. בכרכים ב-ג מהדורה מדעית של ה'שרח' לחלק מספרי המקרא: בראשית, שמות, ויקרא, משלי, איוב וחמש המגילות. המחבר, פרופ' משה בר-אשר, הוא חוקר הלשון העברית ולשונות היהודים. מכהן כראש הוועדה האקדמית של יד הרב נסים וכנשיא האקדמיה ללשון העברית והוא חתן 'פרס ישראל'.

- **פירוט תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים**

[כנ"ל בכרך א](#)

- **סוג העבודה: עבודה מקורית, עצמאית, פילולוגית, פענוח וחקר כתב יד, חשיפת מקורות, ההדרה וביאורים.**

[כנ"ל בכרך א](#)

13. 'אוצר הגאונים החדש' למסכתות עבודה זרה, שבועות, הוריות, עדויות ואבות.

הוצאה לאור: **12/2022** עותקים: 500 עמודים: 398 עמ'.

מספר מדף בספריה הלאומית: A 11410 2022

החוקרים המשתתפים: ד"ר כרמיאל כהן, ד"ר צבי שטמפפר, פרופ' ירחמיאל ברודי

- **פירוט נרחב של התוכן המפורט**

בסדרת 'אוצר הגאונים החדש' רוכזו תשובות הגאונים וביאוריהם, ונערכו לפי סדר התלמוד.

דברי הגאונים נאספו מתשובותיהם ומחיבוריהם ההלכתיים, שבדפוס ושכתב יד, וכן מהבאות של דבריהם בספרי הראשונים. דברי הגאונים נאספו ונערכו על סדר התלמוד ונוספו להם הערות ומפתחות.

בכרך זה הובאו דברי הגאונים למסכתות עבודה זרה, שבועות, הוריות, עדויות ואבות.

מהדירי הספר ועורכיו הם ד"ר כרמיאל כהן וד"ר צבי שטמפפר, שריכזו את החומר וסידרוהו על סדר התלמוד. ופרופ' ירחמיאל ברודי שערך והוסיף הערות.

● פירוט תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים

כידוע ללומדי התלמוד וחוקריו, אין ערוך לחשיבותו של ריכוז דברי הגאונים, פירושיהם וגירסאותיהם ופסקי ההלכה שלהם הנובעים ממסורות קדומות של הפרשנות ופסיקה. ערך מוסף יש לריכוז זה גם לחוקרי תקופת הגאונים, יצירתם ושיטתם בפרשנות, בפסיקה ובהנהגת הציבור.

יש כאן השלמה למפעל המונומנטלי 'אוצר הגאונים' של ד"ר בנימין מנשה לוין, הן בכך שכאן נערך 'אוצר גאונים' למסכתות (עבודה זרה, שבועות, עדויות, הוריות ואבות) שאותן לא הספיק ד"ר לוין להוציא. והן בכך שיש כאן שימוש באוצרות שנתגלו בעשרות השנים שעברו מאז פטירתו, כתבי יד קטעי גניזה וספרי ראשונים שלא היו בימיו.

אף בההדרה נעשתה כאן עבודה גדולה של השוואה בין המקורות, ציון המקורות שמהם שאבו הגאונים תוך עמידה על גירסתם ופרשנותם הייחודית לדברי התלמוד, קביעת נוסח מדעי-ביקורתי של דבריהם ותרגום מדויק של דבריהם שנכתבו בערבית.

● סוג העבודה: עבודה מקורית, עצמאית, פילולוגית, פענוח וחקר כתב יד, חשיפת מקורות, ההדרה וביאורים

ריכוז החומר של דברי הגאונים, מתוך כתביהם שבדפוס בכתב-יד וקטעי גניזה והבאות בספרי הראשונים; סידור הדברים לפי סדר התלמוד; ההדרה מדויקת, הכוללת בירור הנוסח, השוואות, ציון מקורות וביאורים.

פרסומים שיצאו לאור בתאריכים 1.10.22 עד 31.12.23

*

14. סוגיית חסורי מחסרא

הוצאה לאור: **9/2023** עותקים: 504 עמודים: יא + 404 עמ'

מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: [997012500768905171](#)

מספר מדף בספרייה הלאומית: [A 11281 2023](#)

החוקרים המשתתפים:

פרופ' ברכיהו ליפשיץ - מחבר

ינון חן - עריכה לשונית

אביחי גמדני - מפתח המקורות

חנן בניהו - ליווי מדעי

● פירוט נרחב של התוכן המפורט

מחקר מקיף על הסוגיות שבהן משתמש התלמוד במושג 'חסורי מחסרא והכי קתני'. המחקר בוחן את יחסם של האמוראים לנוסח המשנה ולמקורות תנאיים אחרים באמצעות ניתוח כל הסוגיות בתלמוד שבהן נאמר 'חסורי מחסרא והכי קתני', בשאיפה לעמוד על משמעותו של המושג 'חסורי מחסרא'. הדעות השונות שהוצעו בהגדרת המושג מוצגות במבוא לחיבור, ובו באים גם דיונים שונים המסתעפים מכך.

המחבר, פרופ' ברכיהו ליפשיץ, לשעבר דיקן הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית, חוקר מובהק בתחומי המשפט העברי והכללי ובתחומי חקר התלמוד.

● פירוט תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים

- (א) ביאור לפרק בתלמוד המשלב עיון למדני-הלכתי עם ניתוח מדעי ביקורתי. ההמחבר מציע פרשנויות מחודשות ומקוריות לסוגיות התלמוד, יחד עם התייחסות לשאלות המחקריות על השתלשלות הסוגיות ודרכי עריכתן.
- (ב) ערך מוסף היא גישתו של המחבר כמשפטן, המסייע להבנת עולמם ההלכתי של חכמי התלמוד באמצעות מושגים מעולם המשפט הכללי.
- (ג) בעיקר ממתמקד הספר בשתי סוגיות מרכזיות: (1) חיוב הקנס באונס ובמפתה. (2) הכלל התלמודי: 'אין אדם מת ומשלם'. נבחנים כאן גדריו של כלל זה במצבים של אונס ופיתוי הכרוכים באיסורי עריות המחייבים מיתה או כרת.

● סוג העבודה: עבודה מקורית, עצמאית, פילולוגית, פענוח וחקר כתב יד, חשיפת מקורות, ההדרה וביאורים.

עבודה מקורית עצמאית, המשלבת עיון פילולוגי עם למדנות הלכתית ומחקר משפטי.

15. קונטרס "בעלי תשובה"

הוצאה לאור: **9/2023** עותקים: 250 עמודים: 58 עמ'

מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 997012500769005171

מספר מדף בספרייה הלאומית: A 11270 2023

החוקרים המשתתפים:

הרב אברהם ביטון, - ריכוז החומר וההדרתו

חנן בניהו - ליווי מדעי

הרב יצחק בן דוד - ייעוץ הלכתי

שמעון לוינגר - ייעוץ ביבליוגרפי

● פירוט נרחב של התוכן המפורט

אסופת תשובות של חכמי תורכיה ואשכנז במאה ה-17-16 בנושא כשירותו של מומר שחזר ליהדות לכהן כשליח ציבור. נושא שהעסיק את הפוסקים רבות הן בשל חזרתם ליהדות של אנוסים שנמלטו מספרד ופורטוגל והן בשל המרתם של רבים עקב השבתאות. רוכזו כאן תשובותיהם של רבי שלמה הכהן, רבי אברהם די-בוטון, רבי אהרן ששון, רבי דוד בן שושן, רבי אליהו מזרחי ורבי צבי הירש אשכנזי (ה'חכם צבי'). לכל תשובה ניתן מבוא מפורט על מחברה ורקעה ההיסטורי, וניתנו הערות נרחבות - ביאורים, מקורות והשוואות תוך בירור הנוסח גם ע"פ כתבי יד. בסוף ניתן סיכום של התייחסויות הפוסקים לדורותיהם לנושא.

● פירוט תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים

(א) בידי הלומד והחוקר ניתנה כאן הזדמנות לקבל תמונה מליאה של התייחסותם של פוסקי הלכה ספרדים ואשכנזים לשאלת מומרים וחזרתם בתשובה, שאלה שעמדה על הפרק הן בשל אנוסי ספרד ופורטוגל והן בשל אנשים שהמירו בהשפעת השבתאות.

(ב) המקורות ההלכתיים ניתנים כאן בצורה מליאה ובהדרה יסודית הכוללת בירור הרקע ההיסטורי, חשיפת מקורות התשובות והשוואה המלמד את היחסים ביניהן. ההדרה היסודית והמבואות המקיפים מאפשרים למעיין ולחוקר 'לתת למקורות לדבר'.

(ג) יש כאן תשתית למחקר ולבירור הן ברובד ההלכתי של יחס הפוסקים למומרים החפצים לחזור בתשובה, והן ברובד ההיסטורי של הבנת תופעת ההמרה ההמונית של אנוסי ספרד ופורטוגל ושל מושפעי השבתאות - הבנת הרקע להמרה ולתשובה והבנת יחסה של החברה היהודית בספרד ובאשכנז למומרים ולשבים

● סוג העבודה: עבודה מקורית, עצמאית, פילולוגית, פענוח וחקר כתב יד, חשיפת מקורות, ההדרה וביאורים.

ריכוז חומר הלכתי בליווי ההדרה מופתית - מבואות מקיפים והערות מחכימות, מקורות והשוואות ובירורי נוסח עפ"י כתבי יד

16. תנאים בקידושין ובנישואין

הוצאה לאור: **11/2023** עותקים: 400 עמודים: כב + 396 עמ'

מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: 997012579371905171

מספר מדף בספרייה הלאומית: A 12325 2023

החוקרים המשתתפים:

הרב ד"ר יעקב גולן - מחבר

פרופ' דניאל שפרבר - ייעוץ מדעי

שמשון צבי לוינגר - הגהה, עריכה לשונית וביקורת והכנת מפתח המקורות

● פירוט נרחב של התוכן המפורט

הספר מנתח את דיני התנאים בכלל, ובקידושין ונישואין בפרט. והשתלשלותם החל בספרות חז"ל, תנאים ואמוראים, והמשך בספרות הבתר-תלמודית, בתקופות הגאונים, הראשונים והאחרונים, עד לימינו.

המחבר מראה שהחל מחכמי אשכנז במאה ה-15, החלו הפוסקים להשתמש ב'תנאי בקידושין' למניעת מצבים של עיגון אישה ע"י היזקקות ליבם מומר המסרב ליבם או לחלוץ או ליבם שהוא בלתי כשיר. החל מהמאה ה-19, עם צמצום האוטונומיה השיפוטית של הקהילה היהודית בדיני אישות וריבוי פורקי עול התורה והמצוות – החלו לעלות הצעות של תקנה כללית של הכנסת תנאי לקידושין, שיביא להפקעתם במצב של סרבנות לתת גט. המחבר מסכם את הדיונים שהתקיימו בנושא בדורות האחרונים, ומוסיף עליהם גם תשובות בכתב ובעל פה, שקיבל מפוסקים חשובים בדורנו, שאליהם פנה בנושא. הספר מיוסד על עבודת ד"ר שכתב הרב גולן באוניברסיטת בר-אילן, בהנחייתו של פרופ' דניאל שפרבר. עבודה שהתמקדה בתנאים בקידושין ובנישואין בספרות חז"ל. את הדיסרטציה הרחיב המחבר והוסיף את הדיון בנושא

בתקופות שאחרי התלמוד עד לימינו.

● פירוט תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים

(א) ניתוח למדני-הלכתי ומדעי-היסטורי של הסוגיות בתלמוד ובספרות חז"ל בנושא תנאים בכלל, ותנאים בקידושין ונישואין. המחבר עובר סוגיא סוגיא ומנתח אותן תוך עמידה על חילופי נוסחאות והשוואה למקבילות בספרות חז"ל, ומגיע למסקנות מסקנות על התפתחותם של דיני התנאים במהלך הדורות.

(ב) ערך מוסף לחוקרי התלמוד וספרות חז"ל הוא 'מפתח המקורות המאפשר למעיין ולחוקר לעקוב אחרי המחקר בכל אחד מהמקורות, הן במקורות התנאיים והתלמודיים והן לפי סדר ספרי הפוסקים, הרמב"ם הטור והשו"ע.

(ב) מעבר לחקר התפתחות דיני התנאים בספרות חז"ל - דן המחבר בהתפתחות דיני התנאים ויישומם בענייני קידושין ונישואין בספרות הבתר-תלמודית, בתקופת הגאונים הראשונים והאחרונים

(ג) בייחוד דן המחבר במנגנונים ההלכתיים שהציעו פוסקים לפתור בעיות עיגון באמצעות תנאי בקידושין שיפקיע את הקידושין מעיקרם במצב של עיגון. החל בתקנות של אחרונים מהמאה ה-15 ואילך של תנאי המפקיע את הקידושין כדי למנוע היזקקות ליבם שאינו כשיר או אינו רוצה לייבם. והמשך בפולמוסים בין פוסקי ההלכה במאה ה-19-20 על הצעות לתקנה כללית של תנאי המפקיע את הקידושין במקרה של סרבנות גט. הוא עומד על האפשרות והצורך לקיים תקנה כללית כזו ומציע לפוסקי ההלכה בדורנו לשקול מחדש הנהגת תקנה כזו כדי להציל את העגונות מיד עושקיהן.

(ד) ערך מוסף לממתעניינים בפתרון בעיית העיגון והסרבנות הוא בפרסום לראשונה של תשובות של פוסקים נודעים בני דורנו שנמסרו למחבר בכתב או בעל פה לשאלותיו בנוגע לשימוש בתנאי מפקיע למניעת סרבנות ועיגון.

● סוג העבודה: עבודה מקורית, עצמאית, פילולוגית, פענוח וחקר כתב יד, חשיפת מקורות, ההדרה וביאורים.

עבודה מקורית ועצמאית, הכוללת עיון פילולוגי היסטורי במקורות התלמודיים והבתר-תלמודיים, יחד עם בירור הלכתי של דברי הפוסקים.

17. פרק אלו נערות

הוצאה לאור: **12/2023** עותקים: עמודים: טו + 220 עמ'

מספר קטלוגי בספרייה הלאומית: [997012689865705171](#)

מספר מדף בספרייה הלאומית: [A 2382 2024](#)

החוקרים המשתתפים:

פרופ' ברכיהו ליפשיץ - מחבר

ינון חן - עריכה לשונית

חנן בניהו - ליווי מדעי

● פירוט נרחב של התוכן המפורט

ספרו של פרופ' ברכיהו ליפשיץ, לשעבר דיקן הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית, והוא: "פירוש על פרק שלם שהינו

מהחמורים ש'בתלמוד קטן' דהיינו מסכת כתובות – סוגיא אחר סוגיא פירוש זה לפרק ג' של כתובות – חיבור מרשים הוא. עבודה מקיפה זו מצטיינת בלמדנות תלמודית מובהקת. עומדת לו למחבר שליטתו בכל ענפי הספרות התלמודית, על מקורותיה הקלאסיים, על ספרות הגאונים ועל הפרשנות וספרות-הפסק הרבנית הקדומה והמאוחרת כאחד. מפליא אף המחבר בחכמת הפלפול, שהיא הרי טבועה מִכְנָה במשא־ומתן התלמודי. יחד עם זאת מעיד חיבור זה אף על מיומנות רבה בדרכיה של הפילולוגיה התלמודית, הן בביקורת־הנוסח והן בביקורת המקורות ועריכתם. משתדל המחבר שלנו לזווג־יחד את ערכי הפרשנות התלמודית המסורה והמקובלת, כפי שזו משמשת בחיבוריהם של 'הראשונים והאחרונים', עם שיטות בדוקות של המחקר הפילולוגי-היסטורי של התלמוד. ובזה סלל לו המחבר גישה מפתיעה בעצמאותה" (מדברי הפרופ' א"ש רוזנטל ז"ל על נוסח ראשוני של החיבור).

● פירוט תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים

ביאור חדש ומיוחד על אחד הפרקים החמורים והקשים שבמסכת כתובות. ביאור המשלב את הלמדנות הבית-מדרשית ואת המתודות המחקריות וכן שימוש בכתבי יד ובנוסחאות דווקניות שנעלמו מן העין לאורך דורות רבים מאד.

● סוג העבודה: עבודה מקורית, עצמאית, פילולוגית, פענוח וחקר כתב יד, חשיפת מקורות, ההדרה וביאורים

המחקר כולל פלפול בסוגיית התלמוד ושימוש רב בכלי הפילולוגיה התלמודית, הן בביקורת־הנוסח והן בביקורת המקורות ועריכתם. המחבר זיווג יחדיו את ערכי הפרשנות התלמודית המסורה והמקובלת, כפי שזו משמשת בחיבוריהם של 'הראשונים והאחרונים', עם שיטות בדוקות של המחקר הפילולוגי-היסטורי של התלמוד.

עבודות מחקר שהיו מצויות בהליכי עבודה בשנת 2022 אך טרם

יצאו לאור עד 30.9.23

